

09-01-2021

ZINGEN VOOR GOD EN VOOR ELKAAR

Kolossenzen 3, 1-17

Antwoord op God

Er zijn inmiddels heel wat onderdelen van de liturgie langsgelopen in de weken tot aan de afgelopen Adventstijd: votum & groet, de preek, de voorbeden en de collecten. Voor of na de meeste van deze onderdelen van de kerkdienst wordt er steeds gezongen. Nu is dit zingen niet bedoeld als afwisseling ('even een liedje tussendoor', zoals bij theatershows). Dit zingen dient een veel hoger doel: *het zingen is ons antwoord op God*. Steeds worden de gesproken woorden namelijk *beantwoord* met onze gezongen woorden. God groet ons aan het begin van de dienst: 'genade zij u en vrede'... en wij zingen een lied als antwoord. God spreekt tot ons door de Tien Geboden... en wij zingen als antwoord een lied waarin wij onze zonden belijden, of waarin wij vragen of God ons wil helpen om naar Zijn wil te leven. Wij ontvangen vervolgens de preek en antwoorden daarop opnieuw met een lied. Ons zingen is steeds een antwoord op God. Dus geen pauze, geen stukje afwisseling, maar *een actief betrokken zijn* in de liturgie. Als je dat beseft, is een dienst misschien veel minder eenrichtingsverkeer, veel minder passief dan je zou denken. Want: steeds kom je ook zelf aan het woord. Het gezongen woord. En daarom is zingen ook zo mooi. En zo belangrijk.

Maar... ik ben mij er wel van bewust dat niet iedereen hier gelijk blij van wordt. In mijn eerste gemeente was er bijvoorbeeld een gemeentelid die vanwege haar stemproblemen niet kon meezingen. Zij beleefde daarom de gemeentezang echt heel anders dan ikzelf. En misschien zijn er hier ook wel mensen achter het scherm die het zingen helemaal niet fijn vinden. Jij als jongere met je steeds overschietende stem. U als oudere met die misschien wel krakerige stem. En als je vanmorgen als gezin op de bank de dienst mee volgt, dan zal dat zingen ook niet altijd zo heel gemakkelijk zijn... Zingen wordt heel verschillend beleefd. Maar daarom is het, denk ik, goed dat ik niet teveel zeg over *de beleving* van zingen – want dat is voor iedereen echt anders – maar waar het vanmorgen om gaat is *waarom het zingen echt bij de kerkdienst hoort en bij het geloof hoort*. Waarom dat zingen – ondanks alle verschillen in beleving - zo van waarde is.

Jezelf geven

Waarom is dat zingen zo belangrijk? In zingen – dat is het eerste wat ik hierover wil zeggen – geef je jezelf vaak meer, dan in spreken. Logisch gezien zou je ook gewoon liederen, woorden, kunnen oplezen. Zo kan je ook op God

antwoorden. In de eerste fase van de corona-epidemie werden in sommige gemeenten de liederen ook opgelezen, omdat er niet mocht worden gezongen. Maar zingen is toch anders... Daarin komt je stem meer mee. Je hele wezen doet eigenlijk mee: je lichaam, je hart, je gevoel. Dat is een gewoon menselijk gegeven, want je ziet het ook op allerlei manieren buiten de kerk: de liefde die op allerlei manieren wordt bezongen in liederen. Ajax die wordt toegezongen als landskampioen (ik noem dit voorbeeld voor sommige gemeenteleden.) Sinterklaas die wordt ingehaald met liedjes. Maar ook de liederen op een builoft. Natuurlijk kan je het bruidspaar ook gewoon feliciteren met een paar gesproken woorden, maar een lied, dat is net iets meer... veel meer..., je geeft daarin veel meer, ook al zijn de woorden qua inhoud hetzelfde misschien als een gesproken felicitatie. In het zingen komt namelijk je hele wezen mee.

Daarom zijn er, denk ik, ook vaak veel discussies in kerken over de gemeentezang, juist omdat je hele wezen erin meekomt..., want in wezen verschillen wij soms nogal van elkaar. Over de collecte heb ik bijvoorbeeld veel minder meningen gehoord dan over het zingen. Maar laten wij die

discussies positief duiden: zingen is blijkbaar belangrijk, want in het zingen komt heel je wezen mee. En dat is nu net de bedoeling van de liturgie: dat wij een ontmoeting mogen hebben met God..., God die spreekt en wij die antwoorden, wij die met ons hele wezen God antwoorden. Met alles wat wij zijn.

Zingen voor elkaar

Maar er is nog een andere reden om in de gemeente het zingen een voorname plaats te geven – en daar zal ik nu de rest van de preek bij stilstaan: je zingt niet alleen *met* elkaar, maar het zingen is ook bedoeld *voor* elkaar. Zingen doe je niet slechts voor jezelf – om jezelf te uiten – maar doe je allereerst voor God... *en voor de anderen*. Ik ga dat uitleggen. En daarvoor moet ik eerst iets over het grotere geheel van ons Bijbelgedeelte zeggen:

Het hoofdstuk dat wij hebben gelezen uit de brief aan de gemeente van Kolosse begon met (vers 1): 'als u nu met Christus opgewekt bent, zoek de dingen die boven zijn, waar Christus is.' Als je in Jezus gelooft, Hem als Redder hebt aanvaard en voor Hem en met Hem wilt leven..., dan leef je eigenlijk met je hoofd in de hemel. Ja, ook nog gewoon met beide voeten op de aarde hoor. Je moet als christen niet gaan zweven. Maar je referentiepunt, je houvast, je diepste vreugde... dat is niet hier op aarde te vinden, maar boven ons: Jezus. De opgestane HEER. Zijn redding en Zijn liefde. En daarom wordt alles van hier beneden door 'dat hierboven' bepaald.

Dat hier-beneden en hier-boven klinkt wat simpel, want of de hemel recht boven ons is, dat weten wij natuurlijk niet - wat is 'hierboven' in ons onmetelijke heelal? - maar u zult het beeld wel begrijpen, denk ik: als christen, als gelovige die met Jezus is gestorven aan het oude leven en een nieuw leven heeft mogen ontvangen dankzij Jezus, leef je vanuit 'boven': Jezus, de opgestane HEER, Die zit aan de rechterhand van God, op Zijn troon... Hij bepaalt alles van

mijn leven, Hij is mijn doel. Mijn voorbeeld. Mijn verlangen. Mijn hoop. Mijn grote liefde. Mijn... alles.

Nou, daardoor krijgt je hele leven een andere invulling. 'Doodt dan uw leden die op de aarde zijn', zo begon Paulus dan ook: al die al te aardse dingen moeten verdwijnen. Ontucht, slechte verlangens, hebzucht, boosheid, roddel, slechte taal: weg ermee! Doe nieuwe kleren aan, zo zegt Paulus met een beeld (ver 12): kleed je met vriendelijkheid, nederigheid, geduld, vergevingsgezindheid. Met kleren 'van boven'. ... En dankzij Jezus vormen wij dan ook een gemeente die ten diepste helemaal door boven, door Jezus, worden bepaald: zoals Hij met ons omging, zo gaan wij met elkaar om. De gemeente is de plek waar die vriendelijkheid, nederigheid, geduld zouden moeten groeien. De gemeente is de plek waar die roddel en woede geen plaats zouden moeten hebben. Heel nieuwe mensen. Een heel nieuwe mensheid. Ja, kerkmensen en niet-kerkmensen lijken verdacht veel op elkaar hoor, maar we hebben een heel hoog doel. Met beide voeten op de grond..., maar met ons hoofd (/ Hoofd met een hoofdletter) in de hemel.

Nou in dat kader moeten wij ook het zingen in de gemeente zien. Paulus zegt in vers 16 van Kolossenzen 3: 'onderwijs elkaar en wijs elkaar terecht, met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen. Zing voor de Heere met dank in uw hart.' In dat zingen van psalmen, lofzangen en geestelijke liederen ben je *op elkaar* gericht. Want in dat nieuwe leven dat wij door Jezus mogen ontvangen – 'het leven van boven' – gaat het om die ander: geduld, liefde, vriendelijkheid enzovoort. En dus ook *in het zingen ben je op elkaar gericht*. Niet op jezelf, maar op de ander.

Je hoort het ook in een andere tekst van Paulus, uit Efeze 5, vers 18: 'spreek onder elkaar met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen' Met het zingen van psalmen, lofzangen en geestelijke liederen...met de gemeentezang spreek je dus elkaar aan. Je hebt het tijdens het zingen tegen God... *en tegen elkaar*. Ik haal er nog een tekst van Paulus bij, eentje nog, om het te verduidelijken of te onderstrepen (1 Kor. 14,26): 'telkens wanneer u samenkomt, heeft iemand een psalm, of een onderwijzing, of een andere taal (tongentaal), of een openbaring, of een uitleg..., laat alles gebeuren tot opbouw.' Dat is het doel van het zingen: *elkaar opbouwen*. Elkaar aanspreken. Elkaar iets vertellen. Elkaar bemoedigen. Elkaar de weg wijzen. Elkaar op God wijzen. Kortom: elkaar met en door het zingen opbouwen.

Dat was voor mij wel even slikken om dit door Paulus aangezegd te krijgen. Ik weet niet hoe u of jij het ervaart, maar zingen wordt voor mij meestal pas prettig als *ik* fijn kan zingen. Als ik mijzelf daarin thuis voel. En dan is het heerlijk als al die mensen om mij heen dat ook hebben, dat geeft dan een boost. Maar dat ik nu echt *voor die ander* zing... om een ander ermee op te bouwen? ... Ik zie soms mensen met psalmen niet meezingen... en andere mensen weer niet Opwekkingsliederen. Nu hoeven wij niet zoals in Noord-Korea alle liederen uit volle borst mee te zingen hoor..., maar wees eens eerlijk: doe je niet mee, omdat het je niet lukt om mee te zingen..., of omdat je het gewoon niet mooi vindt? Paulus zou, denk ik, zeggen: 'Maar je zingt helemaal niet voor jezelf hoor! Dat mag je

thuis doen.' Paulus sprak bijvoorbeeld thuis ook in tongentaal, maar in de gemeente minder. Want die tongentaal was iets voor hemzelf, voor zijn eigen geloofsvreugde, hij samen met God. Maar in de gemeente ging het hem *om die ander*. Paulus keek vanuit 'boven' – vanuit Christus – naar die ander en zong die ander toe. Tot opbouw van de ander.

Plinius, een Romeins geschiedschrijver, schreef aan keizer Trajanus in het jaar 111 of 112 over de christenen. Hij is daarmee een van de eerste buitenbijbelse getuigen van hoe het er in de eerste christelijke gemeenten aan toe ging. Nu Plinius schreef dat *de christenen op een vaste dag 's morgens vroeg* (waarschijnlijk de zondagmorgen) *een antifoon zongen voor Christus als hun God*. Een antifoon is een beurtzang, een lied waarbij men elkaar afwisselt: dan zingt die groep en dan die. Die eerste christenen zongen elkaar dus toe en wisselden elkaar daarin af. Mooi hè? De een bouwt de ander op en andersom. De eerste christelijke gemeente had blijkbaar de woorden van Paulus begrepen. Men zingt voor God en voor elkaar.

Maar wat dat betreft zijn onlinediensten niet echt geweldig natuurlijk. 'Er is een stukje beleving weg', zo hoor ik vaak. En dat klopt helaas. Dat heb ik zelf ook als ik met mijn gezin voor zo'n scherm zit en de koffieautomaat mij de hele tijd loopt aan te kijken of ik niet even tijdens het zingen een bakje kom halen.... Maar nog belangrijker dan dat een stukje persoonlijke beleving is kwijtgeraakt: het eigenlijke doel van het zingen is haast niet meer mogelijk. Alleen de zangers hier voorin de kerk kunnen nog aan het doel van zingen beantwoorden: de ander opbouwen, toespreken, bemoedigen, aansporen, zegenen door te zingen. Ik hoop en bid daarom echt dat wij weer heel snel hier in de kerk bij elkaar kunnen komen om elkaar op te kunnen bouwen door te zingen met en voor elkaar.

Maar als vervanging hiervoor heb ik daarom in de afgelopen week aan gemeenteleden gevraagd of zij een lied zouden willen uitkiezen om in deze dienst te laten zingen. En of zij in een of twee regels zouden willen vertellen waarom zij dit lied hebben gekozen. Neem het lied dat Mats heeft gekozen: 'je mag er zijn'. Mats vertelde bij dit lied: 'In de kerk mag iedereen komen en iedereen mag bij de Here Jezus horen. Dat is heel lief.' Of wat Elly en Cees ons vertellen met psalm 138: 'Als ik omring door tegenspoed bezwijken moet, schenkt Gij mij leven.' Cees en Elly hebben dat ervaren in hun leven, door alle diepten heen..., wat een bemoediging voor ons. Precies zoals Paulus bedoelde: 'Spreek met elkaar door psalmen, lofzangen en geestelijke liederen' (Efeziërs 5:19). Bouw elkaar door het zingen op. Tot opbouw van de gemeente (1Korinthiërs 14,26).

De inhoud van onze zingen

Nu nog iets over de inhoud en over de vorm van ons zingen. Eerst de *inhoud*.

In Kolossenzen 3:16 zegt Paulus: 'laat het woord van Christus in rijke mate (overvloedig) in u wonen. In alle wijsheid onderwijs elkaar en wijs elkaar terecht. Met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen. Zing voor de Heere met dank in uw hart.' 'Laat het woord van Christus

in rijke mate in u wonen.' Laat dat woord van Christus overvloedig plaats hebben bij jullie. Het woord van Christus, dat moet de inhoud zijn van de preek, maar ook van de liederen. Van onze gesprekken. En ook van ons zingen.

Het woord van Christus, dat moet de inhoud zijn. Ik denk daarbij aan de dingen die Christus Jezus heeft gezegd, letterlijk: Zijn woorden. Waarom Hij is gekomen. Wat Hij voor ons heeft gedaan. Hoeveel Hij voor *deze* wereld over had. Maar ook de vlijmscherpe waarschuwingen die Hij heeft gegeven. Wat er aan ons leven en wat er aan deze wereld moet veranderen. Maar ook Zijn troostende woorden. Zijn 'Vader vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen!' Jezus' woorden over het Koninkrijk dat komt. De woorden over Zijn toekomst. De woorden waarmee Hij ons leerde hoe wij moeten leven. De woorden die Hij zelf in praktijk heeft gebracht. Hij was zelf het Woord dat Hij sprak. ... Het woord van Christus. Wie Hij is. Wat Hij voor ons betekent. Zijn wonderlijke goedheid. Zijn ontzagwekkende heiligheid. Zijn zuiver recht en zuivere rechtvaardigheid. Zijn weergaloze genade. Zijn doel met deze wereld. Zijn verlangen.

Nou, geef dat woord van Christus alle ruimte. 'Laat het *wonen* onder jullie', zo zegt Paulus. Niet alleen tijdens de dienst, maar ook in de gesprekken die je doordeweeks met elkaar hebt. Niet alleen in die zes liederen die wij in een dienst zingen, maar zet ook thuis een cd op, of luister een podcast of een aflevering van Nederland Zingt. Zing een lied aan tafel. 'Overvloedig', zo zegt Paulus. 'Laat het overvloedig *onder jullie wonen*': zodat het een thuis heeft. Een thuis in je leven, een thuis in ons samenleven.

In onze tijd zullen wij daar ook andere vormen voor moeten zoeken, denk ik. Ja, gewoon het oude vasthouden hoor, dat ook! Kerkdiensten blijven ook in deze tijd van groot belang, als je het mij vraagt. Maar in zo'n wekenlange lockdown het woord van Christus in overvloedige mate onder je laten wonen..., dat vraagt meer dan één of twee keer een uur op zondag online zijn met de Dorpskerk... Dat vraagt een stukje creativiteit, inzet, energie, ..., terwijl alles in deze tijd misschien al wat meer energie lijkt te vragen. 'Laat het woord van Christus in ruimte mate onder jullie wonen.'

De vorm van ons zingen

Het woord van Christus. Dat moet dus de inhoud zijn van onze liederen. En dan nog iets over de *vorm*. Paulus heeft het in Kolossenzen 3 over psalmen, lofzangen en geestelijke liederen. Nu is het de vraag of Paulus hiermee drie liedgenres bedoelde. Sommige denken bijvoorbeeld dat met deze Griekse woorden drie soorten psalmen worden bedoeld en zingen om deze reden alleen psalmen in een kerkdienst. Ik volg een iets andere uitleg:

Dat eerste Griekse woord 'psalmoi', wat wij vertalen met 'psalmen' lijkt mij inderdaad te verwijzen naar de psalmen uit het Oude Testament. Voor de eerste christenen was dit het belangrijkste liedboek. Want de Vader van Jezus Christus, in Wie men is gaan geloven, is de God Die de eeuwen door met Israël een weg is gegaan en die door Israël is bezongen. Israël heeft met deze God geleefd, tot deze God gezongen, geklaagd in haar liederen, gehoopt en gebeden, Hem verwacht en gedankt. In werkelijk alle

situaties van het leven is de verbinding met God door Israël uitgezongen, in liederen gezocht en gebeden. Door de psalmen wordt je meegenomen in de weg van God met Zijn volk de eeuwen door. Je eigen kleine persoontje en onze gemeente in 2022 hangen daarmee niet in de lucht, maar worden ingebed in Gods weg de eeuwen door. En daarom zijn de Psalmen onmisbaar. Ook in 2022. Niet voor niets grijpen heel veel mensen, ook mensen die van heel andere liedstijlen houden, vaak weer terug op de psalmen. Als eeuwenoude boeien op de stormachtige zee van deze wereld.

Paulus noemt daarnaast ook lofzangen en geestelijke liederen. Misschien dat hij bij lofzangen – maar ook hierin verschillen uitleggers – misschien dat Paulus daarbij dacht aan liederen zoals de lofzang van Maria en de lofzang van Zacharias. Of het loflied op Christus die al Zijn heerlijkheid heeft afgelegd, in Filippensen 2 opgetekend. Lofliederen die zijn opgeschreven en door de kerk de eeuwen door zijn bewaard gebleven. Misschien dat onze kerkelijke gezangen het meest in de buurt komen van deze lofzangen. Lieder als 'Grote God, wij loven U', of het 'Here Jezus, om uw woord zijn wij hier bijeengekomen'. Lieder die bestand zijn tegen de tand des tijds. Lieder waardoor je je verbonden weet met de kerk van de voorgaande eeuwen, met al diegenen die voor ons uit hebben gezongen voor God en voor elkaar.

En dan de geestelijke liederen, liederen ingegeven door de Heilige Geest. Mogelijk dat Paulus hier de meer spontaan ingegeven liederen mee bedoelde. Lieder niet uit de traditie van de kerk, maar liederen die voor het moment van nu kostbaar zijn. Ook deze liederen hebben een plek in het geheel van de eerste gemeenten. Misschien dat een Opwekkingslied wel in deze categorie valt: een lied dat voor een moment heel erg belangrijk kan zijn, maar over tien jaar misschien niet meer wordt gezongen.

In ieder geval: Paulus heeft het over allerlei liederen. Veelsoortig. En veelvuldig. En dan komen wij weer bij de kern van deze preek: geef dat zingen de ruimte in de gemeente. Tot zegen van... elkaar.

Zingende gezegend worden

Laten wij hopen en bidden dat wij straks weer veel kunnen zingen met elkaar, in plaats van online verbonden wat voorzichtig meezingen. Laten wij hopen en bidden dat wij straks weer veel kunnen zingen met elkaar... en *zingen voor elkaar*. Zingen voor God, als antwoord op Gods spreken, steeds met ons lied God antwoorden. En zingen voor elkaar. Met de focus op die ouderen, die jongeren, al die anderen om je heen. Om elkaar op te bouwen. Te onderwijzen. Te bemoedigen. Te zegenen. Want zingen kan een prachtig zijn voor jezelf. Houd dat vooral vast. Maar in de kerk zing je allereerst voor God... en voor elkaar. Maar als je zo - voor God en voor elkaar - zingt, dan zal je ook zelf zingende gezegend worden.